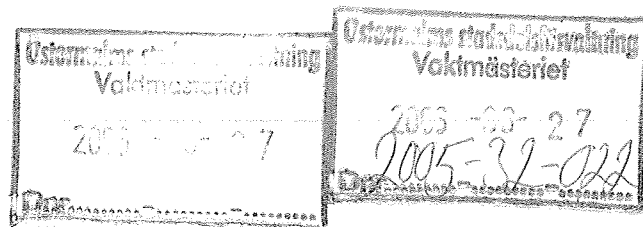

LÄNSRÄTTEN I
STOCKHOLMS LÄN
Rotel 225

DOM
2006-06-26
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
26072-04

KLAGANDE

Per-Ola Larsson
Ulrikagatan 13
115 23 STOCKHOLM

MOTPART

Östermalms stadsdelsnämnd i Stockholms stad
Box 241 56
104 51 STOCKHOLM

ÖVERKLAGAT BESLUT

Östermalms stadsdelsnämnds beslut den 18 november 2004, § 301, enligt
ett den 24 november 2004 justerat protokoll

SAKEN

Laglighetsprövning enligt kommunallagen (1991:900) – KL

**BAKGRUND OCH REDOGÖRELSE FÖR DET ÖVERKLAGADE
BESLUTET**

Följande har uppgetts.

I samband med att Kommunstyrelsen i Stockholms stad under maj 2004 godkände en omstrukturering av hälften av servicelägenheterna vid Rio Servicehus till seniorlägenheter, gjordes en översyn av de administrativa lokalerna i Rio Servicehus där det visade sig att 900–1 200 kvadratmeter inte längre behövdes inom äldreomsorgens verksamhet. Östermalms stadsdelsförvaltning har ett uppdrag att se över lokalkostnaderna i stadsdelen. Arbetscentrum hyrde lokaler på Lidingövägen 75 om totalt 1 957 kvadratmeter till en hyreskostnad om 1 318 000 kronor för år 2004 och lokalen sades upp per den 31 maj 2005. Lokalen var inte handikappanpassad och det geografiska läget var inte optimalt. Stadsdelsförvaltningen fann vid samråd med hyresvärden för Rio Servicehus, FB Servicehus AB, möjligheten att inrymma Arbetscentrum i de lokaler som Rio Servicehus har med en

Dok.Id 120548

Postadress
Box 17106
104 62 Stockholm

Besöksadress
Krukmakargatan 19

Telefon
08-720 90 00
E-post: lansrattenistockholm@dom.se

Telefax
08-720 93 00

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-15:00

total yta av 700 kvadratmeter till en beräknad hyreskostnad om 1 218 000 kronor per år.

Vid ett sammanträde den 18 november 2004 beslutade Östermalms stadsdelsnämnd, under § 301, att bl.a. godkänna genomförandet av byte av lokal för Arbetscentrum till nuvarande Rio Servicehus, Sandhamnsgatan 8.

ÖVERKLAGANDE M.M.

Per-Ola Larsson har överklagat Östermalms stadsdelsnämnds sistnämnda beslut och yrkat att det skall upphävas. Han har som stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Beslutet strider mot 5 kap. 7 och 8 §§ socialtjänstlagen (2001:453) – SoL – och 8 kap. 12 § KL som avser finansiering av verksamhet som beslutats under budgetåret samt Kommunstyrelsens riktlinjer för stadens insatser för psykiskt funktionshindrade som antagits av kommunstyrelsen den 9 april 2003.

Beslutet har tillkommit utan samverkan med berörda handikapporganisationer och Stockholms läns landsting. Beslutet anger inte hur kostnaderna skall finansieras för flyttning eller ombyggnader av lokalerna på Rio Servicehus. I stadsdelsdirektörens tjänstutlåtande uppges att handikapprådet och Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH) har informerats om planerna. Informationen gavs när tjänsteutlåtandet var beslutat och inte gick att påverka. En ensidig information är inte detsamma som lagens krav på samverkan. Enligt 5 kap. 8 § SoL skall socialnämnden samverka med landstinget och berörda handikapporganisationer vid planeringen av nämndens insatser. Enligt förarbetena till bestämmelsen innebär samverkan att handikapporganisationerna skall kunna påverka de insatser som planeras. Verksamheten på Arbetscentrum är en rehabilitering som enligt psykiatireformen måste ske i mycket nära samverkan mellan de båda kommunala huvudmännen landstinget och kommunen. Någon planerad flyttning av Ar-

betscentrum redovisades inte i Stadsdelsnämndens verksamhetsplan för år 2004. Därför är flytten inte planerad eller finansierad. Flyttningen sker från Stadsdelsnämndens billigaste lokal till lokaler som har stadsdelens högsta hyror. Hur detta skall finansieras har inte redovisats i tjänsteutlåtandet. Flyttningen omöjliggör en planerad utvidgning av den arbetsterapeutiska verksamheten. Detta strider mot rätten till en fullgod sysselsättningsterapi enligt Kommunstyrelsens riktlinjer för den socialpsykiatriska verksamheten. Att flytta Arbetscentrum till mindre lokaler leder till att Stadsdelsnämnden inte kan fullfölja den utveckling som landstinget och kommunen kom överens om i samband med psykiatrireformen. Kommunen fick genom skatteväxlingen medel för att kunna driva Arbetscentrum i större skala.

Östermalms stadsdelsnämnd har yrkat att överklagandet skall avslås och anfört i huvudsak följande som stöd för sin talan.

Stadsdelsnämnden anser att den verksamhet som bedrivs på Arbetscentrum och på träfflokalen Lotsen är i enlighet med lagen. Ett av skälen till att flytta verksamheten vid Arbetscentrum är att de nuvarande lokalerna inte är handikappanpassade, vilka de nya är. Att kommunen har en betydande frihet att utforma planering och samverkan finns det stöd för i förarbetena till 5 kap. 8 § SoL. Den huvudsakliga samverkan med handikapporganisationerna sker i det nämndanknutna "Handikapprådet". I nämndernas handikappråd ingår representanter för olika brukarorganisationer bl.a. RSMH. Samverkan sker alltid med handikapprådet när det gäller nämndens planerings- och uppföljningsarbete samt vid alla ärenden som rör funktionshindrade både vid övergripande och vid mer specifika ärenden. Det finns en fastställd plan för handikapprådets sammanträden, mellan dessa tillfällen kan dialoger förekomma mellan förvaltningen och representanter för handikapprådet. Vid rådets sammanträden deltar vid behov olika chefer och tjänstemän. Ärendet om flyttning av Arbetscentrums lokaler har diskuterats i handikapprådet den 4 december 2003 och den 4 november 2004.

Stadsdelsnämnden har vidare anfört att samverkan med Stockholms läns landsting sker både centralt och i respektive stadsdelsförvaltning beträffande alla verksamhetsområden där det finns behov av samarbete mellan å ena sidan socialtjänsten och landstinget rörande hälso- och sjukvårdsfrågor. I den centrala verksamhetsgruppen där det ingår representanter från landstinget samt stadens stadsledningskontor och vissa stadsdelsförvaltningar sker samråd rörande alla större förändringar och beträffande särskilda områden där det finns behov av fördjupande samverkansrutiner. I stadsdelsförvaltningarna sker ofta samverkan med landstinget på olika plan enligt en fastställd struktur. Hälso- och sjukvårdsdirektören träffar stadsdelsdirektören. Stadsdelsförvaltningens programchefer, MAS:ar och vid behov andra tjänstemän träffar ledningen för landstingets beställaravdelning beträffande barn och ungdomar i behov av särskilt stöd. Samverkan med landstinget förekommer vid behov när det gäller handläggning av enskilda ärenden. Samverkan avser bl.a. planering och problemlösning inom dessa områden. Genom den struktur som finns för samverkan ska problem som uppstår kunna lösas genom att frågorna vid behov flyttas uppåt till den nivå där de beslut som behövs kan fattas. Genom denna samverkan med landstinget uppfylls lagens krav på samverkan rörande planering och samarbete med landstinget. Nämnden anser att frågan om flytten av Arbetscentrums lokaler inte är en förändring på övergripande nivå där insatserna förändras eller inte en fråga av större förändring och beträffande särskilda områden där det finns behov av fördjupande samverkansrutiner och där samverkan krävs. Verksamhetens innehåll kommer inte att förändras när den flyttas till nya lokaler. Frågan har ändå diskuterats på samverkansmöte med landstinget den 26 oktober 2004 då cheferna från förvaltningens socialpsykiatriska enhet, chefen för Östermalmsmottagningen samt basområdeschefen för Norra Stockholms psykiatri deltog. Mot denna bakgrund och med hänsyn till att samverkan faktiskt skett med landstinget och handikapprådet har Stadsdelsnämnden uppfyllt kravet på samverkan.

Stadsdelsnämnden har också anført att 8 kap. 12 § KL inte är tillämpligt för finansieringen av Arbetscentrums flytt till andra lokaler. Uppsägningen av Arbetscentrums lokaler har prövats vid länsrätten genom Per-Ola Larssons överklagande (länsrättens dom den 14 januari 2005 i mål nr 17770-04). Hyran för den nya lokalen är billigare, även med kostnaderna för ombyggnationen inräknad i hyran. Årskostnad för den gamla lokalen var 1 328 000 kronor, hyreskostnaden för den nya lokalen är 1 218 000 kronor per år. Kostnaden för flytten, som skedde under år 2005, finansierades genom den billigare hyran. Från år 2006 gör stadsdelsförvaltningen som helhet en besparing.

Stadsdelsnämnden har slutligen anført att de verksamheter som bedrivs inom stadsdelen på Arbetscentrum och på träfflokalen Lotsen är i enlighet med Kommunstyrelsens riktlinjer. Arbetscentrum bedriver sysselsättning/arbetsträning främst för personer med psykiska funktionshinder. Verksamheten har för närvarande ca 60 platser och sysselsättning i form av snickeri, paketering, möbelpetsering, sömnad, data/kontorsverksamhet och matlagning m.m. Flytten till de nya lokalerna kommer inte att påverka innehållet i verksamheten. Förvaltningen bedriver även verksamhet för personer med psykiska funktionshinder på träfflokalen Lotsen. I den mån sysselsättning efterfrågas som inte kan erbjudas inom den egna stadsdelsförvaltningen finns möjlighet att köpa platser för sysselsättning och arbetsträning genom andra stadsdelsförvaltningar. Samverkan med Försäkringskassan sker enligt en samverkansöverenskommelse gällande insatser för rehabilitering och ökad sysselsättning inom Kungsholmens, Norrmalms och Östermalms stadsdelsområden som gäller under perioden den 1 januari 2005 till den 31 december 2007.

Stadsdelsnämnden har till sitt yttrande bl.a. fogat kopior på ett utdrag ur Handikapprådets protokoll av den 4 december 2003 och den 4 november 2004, ett tjänsteutlåtande av Östermalms stadsdelsförvaltning daterat den

27 oktober 2004 angående byte av lokal för Arbetscentrum och en Samverkansöverenskommelse av den 15 december 2004 gällande insatser för rehabilitering och ökad sysselsättning inom Kungsholmens, Norrmalms och Östermalms stadsdelsområden som gäller under tidsperioden den 1 januari 2005 till den 31 december 2007.

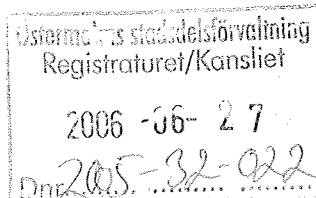
Per-Ola Larsson har svarat i huvudsak följande. Stadsdelsnämnden har inte kommenterat varför nämnden inte följer kommunfullmäktiges riktlinjer för vård av psykiskt funktionshindrade. Stadsdelsnämnden har heller inte yttrat sig över frågan i 5 kap. 7 § SoL varför stadsdelens funktionshindrade inte får leva som andra. Självklart har kommun frihet att bestämma formerna för planering och samverkan. Med anledning av samverkansföreskriften i 5 kap. 8 § SoL kan kommunen emellertid inte underlåta att samverka med handikapporganisationerna vid sin planering. Hans kritik visar att ingen samverkan alls har skett med de handikappades organisation, RSMH. Det är basorganisationerna som är det primära för att samverkan skall anses ha varit fullgjord. Att frågan har diskuterats i handikapprådet innebär inte att en konstruktiv samverkan har skett. I ärendet har inte redovisats vad som framkommit vid den påstådda samverkan med landstinget i aktuell fråga. När lokalytan minskar är det mycket stor risk att verksamheten måste skäras ner och att den inte planenligt kan byggas ut. Eftersom det inte åligger stadsdelsnämnden att samverka med andra stadsdelsnämnder är det viktigare att samverkan sker direkt med landstinget enligt 5 kap. 8 § SoL.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser

I 8 kap. 12 § KL anges att om fullmäktige beslutar om en utgift under löpande budgetår, skall beslutet innefatta också anvisning om hur avgiften skall finansieras.

Enligt 10 kap. 1 § KL har varje medlem av en kommun eller ett landsting rätt att få lagligheten av kommunens eller landstingets beslut prövad genom att överklaga dem hos länsrätten.

Enligt 10 kap. 8 § första stycket KL skall ett överklagat beslut upphävas, om

4. beslutet strider mot lag eller annan författning.

Enligt 5 kap. 7 § SoL skall socialnämnden verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Socialnämnden skall medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd.

Kommunen skall inrätta bostäder med särskild service för dem som till följd av sådana svårigheter som avses i första stycket behöver ett sådant boende.

Enligt 5 kap. 8 § SoL skall socialnämnden göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för människor med fysiska och psykiska funktionshinder samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på dessa områden.

Kommunen skall planera sina insatser för människor med fysiska och psykiska funktionshinder. I planeringen skall kommunen samverka med landstinget samt andra samhällsorgan och organisationer.

Länsrättens bedömning

Ramen för länsrättens prövning

Per-Ola Larsson har överklagat Stadsdelsnämndens beslut och yrkat att det skall upphävas eftersom det strider mot 5 kap. 7 och 8 §§ SoL, 8 kap. 12 § KL samt Kommunstyrelsens riktlinjer för stadens insatser för psykiskt funktionshindrade som har antagits den 9 april 2003.

Genom det som han har anfört har han indirekt gjort gällande att det skulle föreligga en sådan upphävandegrund som avses i 10 kap. 8 § första stycket 4. KL, dvs. att beslutet skulle strida mot lag eller annan författning.

Inledningsvis kan konstateras att i den del som Per-Ola Larsson menar att det överklagade beslut skulle strida mot de nämnda riktlinjerna som Staden har antagit för insatser för psykiskt funktionshindrade, dessa utgör Stadens egna föreskrifter vars tillämpning inte kan bli föremål för någon laglighetsprövning med stöd av KL. Denna del av hans talan skall således inte tas upp till prövning.

Vad gäller hans talan i övrigt gör länsrätten följande bedömning.

Samverkan

Det överklagade beslutet har i protokollet getts ärendemeningen "Byte av lokal till Arbetscentrum". Per-Ola Larsson har gjort gällande att Stadsdelsnämndens beslut i detta avseende skulle strida mot 5 kap. 7 och 8 §§ SoL av den anledningen att beslutet inte har föregåtts av någon samverkan med handikapprådet, Stockholms läns landsting eller RSMH. Han anser att den ensidiga information som har getts inte uppfyller lagens krav på samverkan.

I denna del har Stadsdelsnämnden uppgett att samverkan har skett med handikapprådet, vari ingår representanter från olika brukarorganisationer bl.a. RSMH, samt med Stockholms läns landsting. Stadsdelsnämnden har vidare beskrivit hur samverkan har skett i den aktuella fråga med de olika samverkansorganen. Eftersom samverkan faktiskt har skett anser Stadsdelsnämnden att den har uppfyllt kravet på samverkan enligt bestämmelserna i SoL. Stadsdelsnämnden har vidare uppgett att bytet till de nya lokalerna inte skulle komma att påverka innehållet i Arbetscentrums verksamhet.

I sitt yttrande har Staden lett i bevis att en samverkan har skett med Handikapprådet. Enligt de båda protokollen av den 4 december 2003 respektive 4 november 2004 framgår uttryckligen att det inte enbart har handlat om ett ensidigt informationslämnande, utan Handikapprådet har redovisat att det även har framfört sina synpunkter på lokalbytet för Arbetscentrum.

Vidare har Staden i sitt yttrande menat att frågan om lokalbytet enligt dess uppfattning inte utgör en så ingripande förändring att det har krävts en samverkan. Staden har uppgett att frågan emellertid har diskuterats vid ett samverkansmöte med landstinget den 26 oktober 2004 mellan cheferna från förvaltningens socialpsykiatriska enhet, chefen för Östermalmsmottagning-

en samt basområdeschefen för Norra Stockholms psykiatri. Denna uppgift har inte vederlagts av Per-Ola Larsson.

Mot den nu angivna bakgrunden anser sig länsrätten inte behöva ta ställning till om det nu aktuella beslutets karaktär var av den betydenheten att en samverkan hade krävts för att uppfylla lagkravet, utan det räcker med att konstatera att en samverkan faktiskt har kommit till stånd. Med hänsyn härtill anser länsrätten att det som Per-Ola Larsson har anfört i denna del inte kan läggas till grund för ett upphävande av beslutet med stöd av 10 kap. 8 § KL.

Uppgift om hur finansieringen av lokalbytet skulle ske

Per-Ola Larsson har anfört att Stadsdelsnämndens beslut strider mot 8 kap. 12 § KL eftersom beslutet inte anger hur bytet av lokal för Arbetscentrum skulle finansieras. Han har anfört bl.a. att flytten inte har redovisats i Stadsdelsnämndens verksamhetsplan för år 2004 och den därför inte var planerad eller finansierad. Han har vidare anfört att det i tjänsteutlåtandet inte har redovisats hur den skulle finansieras. Stadsdelsnämnden har anfört att aktuellt lagrum inte är tillämpligt för finansieringen av Arbetscentrums byte av lokaler.

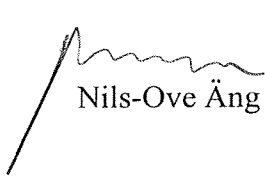
Av 8 kap. 12 § KL framgår fullmäktiges skyldigheter att vid beslut om en utgift under löpande budgetår ange hur utgiften skall finansieras. Länsrätten konstaterar således att den av Per-Ola Larsson åberopade bestämmelsen inte kan anses tillämplig i nuvarande fall, eftersom det överklagade beslutet avseende lokalbytet för Arbetscentrum är fattat av en nämnd. Det överklagade beslutet kan därför inte upphävas med stöd av det som Per-Ola Larsson har anfört i denna del. Hans överklagande skall därför även i denna del avslås.

Sammanfattningsvis anser länsrätten att det som Per-Ola Larsson har anfört inte utgör grund för att upphäva Stadsdelsnämndens beslut med stöd av 10 kap. 8 § KL. Överklagandet skall därför avslås.

DOMSLUT

Länsrätten avslår överklagandet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (Dv 3109/1a)

Nils-Ove Äng

MR

I avgörande har även deltagit de särskilda ledamöterna Patrik Tibbling och Rutger Öijerholm

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND -

Den som vill överklaga länsrättens beslut skall skriva till kammarrätten i Stockholm. *Skrivelsen skall dock skickas eller lämnas till länsrätten.*

Överklagandet skall ha kommit in till länsrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande skall kunna tas upp i kammarrätten fordras att prövningstillstånd meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas, anledning förekommer till ändring i det slut vartill länsrätten kommit eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står länsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande skall innehålla

1. den klagandes namn, personnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom skall adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till kammarrätten,
2. det beslut som överklagas med uppgift om länsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av länsrättens beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Skrivelsen skall vara undertecknad av klaganden eller hans ombud. Adressen till länsrätten framgår av beslutet. Om klaganden anlitar ombud skall denne sända in fullmakt i original samt uppges sitt namn, adress och telefonnummer.

